

Tisková zpráva k rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 31. 3. 2021, sp. zn. 18 A 16/2021

Městský soud v Praze v dnešním rozsudku přezkoumal k návrhu 2 navrhovatelů ochranné opatření Ministerstva zdravotnictví (dále též „ministerstvo“) ze dne 15. 3. 2021 upravující podmínky omezení vstupu na území České republiky v souvislosti s epidemií onemocnění COVID-19 způsobeného koronavirem SARS-CoV-2. Opatření kromě jiného podmiňovalo vstup na území předložením písemného potvrzení akreditované laboratoře o negativním výsledku antigenního nebo (v některých případech toliko) RT-PCR testu v případě návratu ze zemí se střední, vysokou a velmi vysokou mírou rizika nákazy; tomu též odpovídala povinnost mezinárodních dopravců neumožnit cestu bez předložení tohoto potvrzení. Činilo tak bez rozdílu vůči státním občanům České republiky, občanům jiných členských států, jakož i občanům třetích zemí.

Soud na základě zevrubného posouzení neshledal důvodnými námitky zpochybňující pravomoc a věcnou působnost ministerstva vydat ochranné opatření k zamezení zavlečení onemocnění COVID-19 v režimu § 68 odst. 1 zákona o ochraně veřejného zdraví. Stejně tak neshledal důvodnými námitky proti postupu vydání předmětného ochranného opatření, včetně náležitostí odůvodnění, jež shledal způsobilým přezkumu.

Při posouzení zákonnosti a přiměřenosti (proporcionality) zvolených omezení se soud zaměřil na **požadavky spojené s povinností předložení negativního testu před návratem do České republiky z pohledu práva českých občanů na svobodný návrat do vlasti podle čl. 14 odst. 4 věty první Listiny základních práv a svobod**, a to s vědomím historických a hodnotových zdrojů této právní úpravy spojených se zkušenostmi z období komunistické totality. Soud podrobně vyložil důvody, pro které uzavřel, že uložení povinnosti disponovat před návratem do vlasti negativním výsledkem testu na koronavirus představuje nezanedbatelné omezení tohoto práva. Dále pak soud musel uvážit, zda je ústavně zaručené právo na svobodný návrat českých občanů do vlasti vůbec omezitelné. Přitom dovodil, že toto právo nemá absolutní povahu a je možné je ve zcela výjimečných případech omezit, ocitne-li se v zásadním rozporu s jiným ústavně zaručeným právem a svobodou nebo veřejným statkem – zde v podobě ochrany veřejného zdraví. Tento střet pak soud posuzoval v rámci testu proporcionality, kde s ohledem na jen výjimečnou omezitelnost práva svobodného návratu českých občanů do vlasti usiloval o co nejvyšší možnou ochranu tohoto ústavního práva.

Soud plně akceptoval, že dané omezení směřuje k naplnění legitimního cíle v podobě boje s dalším šířením viru způsobujícího onemocnění COVID-19 a jeho mutací a s tím spojených snah o omezení zbytečného cestování. Soud ovšem dospěl k závěru, že ministerstvo dostatečně věcně nezdůvodnilo a nepodložilo, že zavedení povinnosti předchozího testu je skutečně nezbytné a legitimního cíle nelze dosáhnout i mírnějšími prostředky, zejména omezeními uvalenými na českého občana teprve po vstupu na území jeho vlastního státu. Ministerstvo svůj postup zdůvodňovalo společnými pravidly na úrovni členských států Evropské unie přijatými ve formě doporučení Rady EU, ani ta však takto přísné požadavky ve vztahu k vlastním obyvatelům (občanům) nepožadují a naopak předpokládají, že stát ve vztahu ke svým občanům nesmí na požadavku absolvování testu před návratem trvat. Opatření tak ve výsledku nemá oporu ani v klíčovém podkladu, na základě něhož bylo ministerstvem přijato.

Soud považoval za zásadní, že předmětné ochranné opatření upokojivě neřeší situaci a právní postavení těch občanů, kteří jsou v zahraničí před zamýšleným návratem do vlasti na přítomnost viru způsobujícího onemocnění COVID-19 pozitivně testováni. V jejich návratu do České republiky je jim tak paušálně bráněno, přestože přinejmenším ve vztahu k některým z nich připadají v úvahu jiné mírnější prostředky ochrany sledovaného zájmu (umožnění jejich solitérního návratu např. vlastním či zapůjčeným dopravním prostředkem a podrobení se, třeba i přísnějším, protiepidemickým opatřením až na území České republiky). Ministerstvo tedy, jakkoli zákaz vstupu vlastních občanů výslovně nezavádí, fakticky tyto občany nutí setrvávat v cizí zemi, resp. je pro případ návratu do České republiky vystavuje sankčním důsledkům spojeným s porušením povinností stanovených předmětným ochranným opatřením. Čeští občané tak fakticky mohou být trestáni za návrat do své vlasti.

Soud proto příslušné body ochranného opatření ze dne 15. 3. 2021, které paušálně podmiňují vstup občanů České republiky na její území, jako nezákonné zrušil. Úmyslem soudu zde přitom není jakkoli zlehčovat hrozby spojené se šířením nemoci COVID-19 a snahy exekutivy o ochranu těch nejvyšších hodnot – lidského života a zdraví. Ani ve světle těchto hodnot však není možno rezignovat na základní principy právního státu a nelze omezit právo občanů ČR na svobodný návrat do vlasti, aniž by to

bylo bezpodmínečně nezbytné. Ministerstvo nevysvětlilo, proč nepostačí občany (přínejmenším ty, kteří necestují hromadnými dopravními prostředky) podrobit opatřením majícím za cíl omezení šíření nemoci COVID-19 teprve po jejich návratu. Možnost a přiměřenost jiných soudem identifikovaných řešení, natožpak jejich porovnání s řešením zvoleným v odůvodnění ochranného opatření nezáleželo; naopak se při jeho vydání opřelo o jediný podklad, z něhož však takové řešení nevyplývá.

Soud dodává, že předmětné části ochranného opatření jsou zrušeny s účinností od 5. 4. 2021 – soud tedy poskytl ministerstvu dostatečný časový prostor, aby, shledá-li pro to dostatek důvodů, obdobné opatření opětovně přijalo a zohlednilo v něm argumentaci soudu zaměřenou na postavení českých občanů.

Pro úplnost soud poznamenává, že další námitky vztahující se k jiným omezujícím opatřením až po vstupu na území České republiky (nezasahujícím tak přímo do práva podle čl. 14 odst. 4 Listiny základních práv a svobod) shledal nedůvodnými a tato omezení posoudil jako přiměřená.

Mgr. Aleš Sabol
předseda senátu